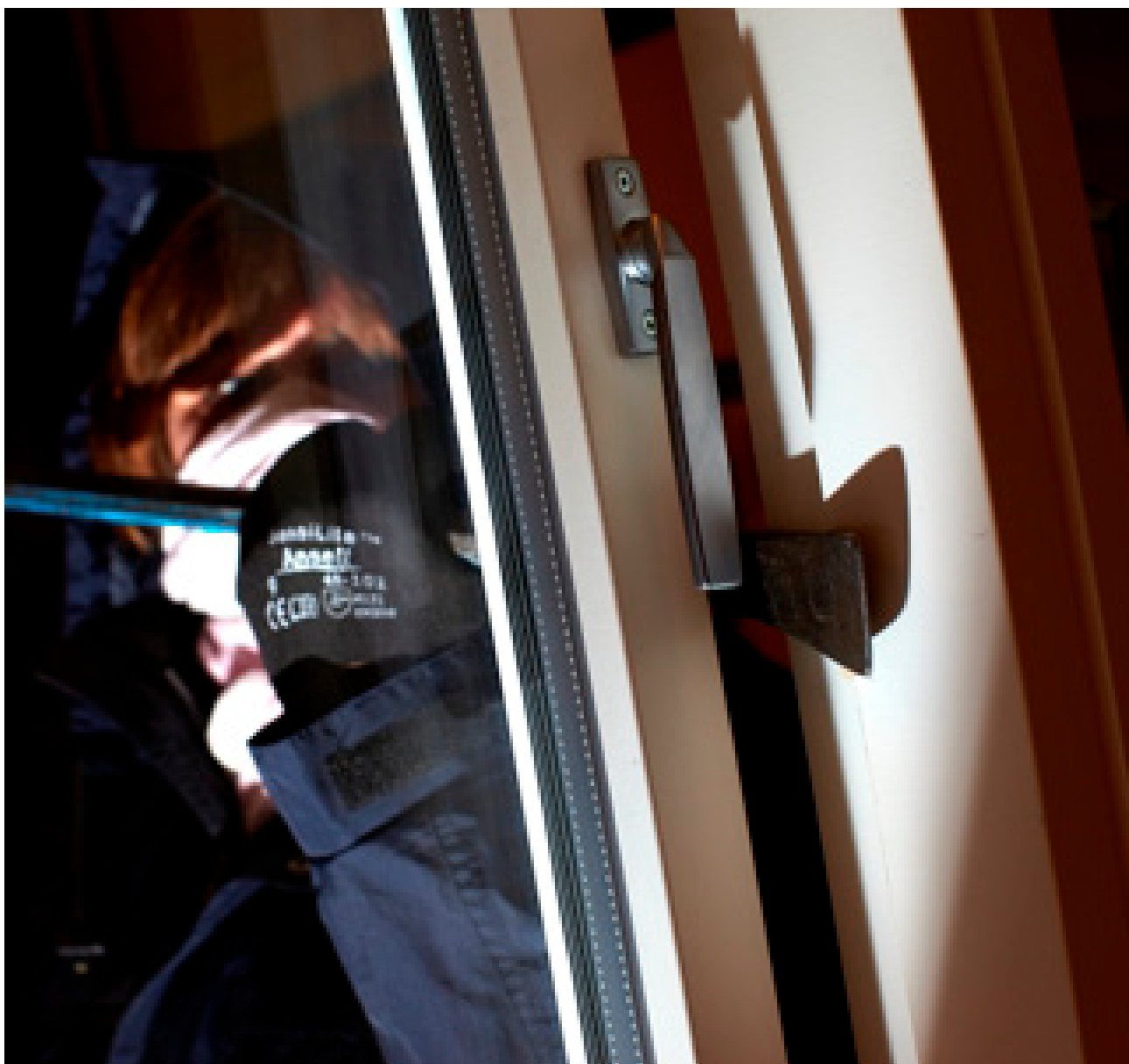

Screening af konsekvenser ved indførelsen af krav om indbrudssikre døre og vinduer i Holland

Marts 2014

CVR 48233511

Udarbejdet : Ute Stemmann og Martin Elmegaard Mortensen
Kontrolleret : Brian Gardner Mogensen

INDHOLDSFORTEGNELSE		SIDE
1	SAMMENFATNING	2
2	INDLEDNING	3
3	BAGGRUNDEN FOR LOVKRAV I HOLLAND	3
4	PRISUDVIKLING I HOLLAND MED FOKUS PÅ BYGGEMATERIALER	5
4.1	Generel prisudvikling	6
4.2	Prisudvikling på byggematerialer	7
5	MARKEDSTILPASNING OG EFFEKTER PÅ SMÅ VIRKSOMHEDER	10
6	BILAG	15
7	LITTERATUR	15

1 SAMMENFATNING

Grontmij har for Forsikring & Pension og det Kriminalpræventive Råd (DKR) foretaget en screening af konsekvenserne af indførelsen af krav om indbrudssikre døre og vinduer i Holland i 1999. Forsikring & Pension og DKR ønsker en uvildig analyse af, hvorvidt der vil være en merpris forbundet med anvendelse af døre og vinduer i nybyggeri, som er testet i henhold til europæiske standarder til at kunne modstå indbrudsforsøg i mindst 3 minutter.

Formålet er at tilvejebringe nyttig viden om det politiske beslutningsgrundlag for indførelse af kravene i Holland, samt afdække hvordan de hollandske krav har påvirket byggeomkostningerne og erhvervsdemografien i Holland.

Grontmij er valgt til screeningen, fordi Grontmij er en hollandsk virksomhed med bred viden om dels baggrunden for kravene og dels kravenes konsekvenser.

Resultaterne af screeningen er sammenfattet nedenfor.

Baggrunden for de hollandske krav var et ønske om at nedbringe den høje indbrudsrate i slutningen af 80'erne og kravene blev indført i lovgivningen efter en længere prøveperiode

Den hollandske historik viser, at politikere og politiet var enige om at gøre ikke kun bygningerne, men hele bebyggelsesområder mere sikre. Det hollandske politi har - baseret på engelske erfaringer - udviklet et certificeringssystem, med lovkrav til udvalgte komponenter som bl.a. indbrudssikre døre og vinduer. Det er sket for ikke at definere urimelige krav til byggeriet. I hele processen med realiseringen af certificeringssystemet og de definerede krav er der lagt vægt på tidlig inddragelse af aktører og at afprøve certificeringen, hvilket har medført stort accept blandt byggeriets parter.

Krav har ikke ført til højere byggeomkostninger

Analysen viser, at indførelse af krav til vinduer og døre i Holland ikke har ført til signifikant højere byggeomkostninger.

Der har været en prisstigning på byggematerialer i 2001, som dog kan tilskrives omlægningen af skatterne i Holland fra direkte til indirekte, dvs. en reduktion af indkomstskatter til fordel for højere forbrugsafgifter, hvilket har ført til en højere disponibel indkomst for forbrugerne, men samtidig højere priser på varer og tjenester.

Der har været en stigning i den generelle prisudvikling i byggematerialer i perioden 2006-2008, som følger de øvrige lande i Euroområdet og Danmark.

Positiv erhvervsdemografisk udvikling i Holland

Analysen viser, at udviklingen i erhvervsdemografien inden for bygge- og anlægsbranchen ikke har været signifikant påvirket af indførelsen af kravene. Bygge- og anlægsbranchen i Holland har tværtimod oplevet en større fremgang end de øvrige lande, der i analysen er blevet sammenlignet med.

2 INDLEDNING

Forsikring & Pension og Det Kriminalpræventive Råd ønsker – på baggrund af erfaringer fra Holland - en uvildig analyse af, hvorvidt der vil være en merpris forbundet med anvendelse af døre og vinduer i nybyggeri, som er testet i henhold til europæiske standarder til at kunne modstå indbrudsforsøg i mindst 3 minutter.

I Holland blev der i 1999 indført et krav til, at vinduer og døre skal kunne modstå indbrud i mindst 3 minutter.

Formålet er at tilvejebringe nyttig viden om det politiske beslutningsgrundlag for indførelse af de hollandske krav samt afdække hvordan de hollandske krav har påvirket byggeomkostningerne og erhvervsdemografien i Holland.

Grontmij er valgt til screeningen, fordi Grontmij er en hollandsk virksomhed med mulighed for via virksomhedens netværk i Holland at tilvejebringe viden om dels baggrunden for kravet og dels kravets konsekvenser.

Grontmij har i nærværende notat analyseret følgende spørgsmål:

- Hvilket rationale lå bag indførelsen af kravet om byggematerialer, der skal kunne modstå indbrud i mindst 3 minutter i Holland? (afsnit 3)
- Hvilken indvirkning har regulativet haft på prisudviklingen i byggematerialer i Holland? (afsnit 4)
- Hvilken indvirkning har regulativet haft på mindre og mellem store virksomheder i bygge- og anlægsbranchen i Holland? (afsnit 5)

3 BAGGRUNDEN FOR LOVKRAV I HOLLAND

I Holland er det siden 1999 forankret i lovgivningen, at byggematerialer, herunder døre og vinduer, skal være indbrudssikre, dvs. kunne modstå indbrud i mindst 3 minutter. Bestemmelsen skal være opfyldt for alle nybyggerier, mens der ikke er tvunget efterfølgende reovering på eksisterende byggerier.¹

Kravet om indbrudssikre byggematerialer er et blandt flere initiativer om at opnå mere sikre boligkvarterer i Holland, hvor der arbejdes med en omfattende certificering af lejligheder.

---

¹ Den gældende lovgivning på området er fastlagt i den hollandske byggelovgivning, Bouwbesluit (<http://www.bouwbesluitonline.nl/Inhoud/docs/wet/bb2012/hfd2/afd2-15#art2.129>, artikel no. 2.15), som efterfølgende er blevet ændret flere gange, dog ikke forskrifterne vedr. indbrud. Reglerne indebærer opfyldelse af kategori "2 stjerne" i henhold til NEN 5096 for dele af nybyggede huse, som er tilgængelige i henhold til NEN 5087 eller også den europæiske kodeks EN 1627. (2-stjerne niveau er defineret i note på side 7)

I 1999 indførte Holland et særligt politimærke, som fokuserer på byplanlægning, tryk-
hed og sikkerhed. Når bygherrer eller boligforeninger ansøger om et politimærke for
sikre boliger, skal deres byggeprojekt og det omgivende miljø opfylde nogle særlige
krav - herunder også et 3 minutters krav til boligens ydre skal. Mærket må kun bruges
efter tilladelse fra politiet. Mærket er frivilligt.

Politimærket/ Certifikatet kaldes PKVW (Politie Keurmerk Veilig Wonen – Politicerti-
kat bo sikkert). Der findes i dag både en certificering for nybyggerier og en mulig certi-
ficering på eksisterende bygninger. Målet med indførelse af krav til sikring i lovgivnin-
gen og en indførelse af en frivillig certificeringsordning for boligområder var et ønske
om at nedbringe de mange indbrud i Holland, der fandt sted i 80'erne.

Metoden kom oprindeligt fra politiet i England, hvor det tilsvarende politimærke kal-
des "Secured by Design". Metoden blev efterfølgende tilpasset af det hollandske po-
liti, da der er stor forskel i den måde, hvorpå byggeriet tilrettelægges. De to mærker
er således ikke identiske.

Indførelsen af et landsdækkende PKVW certifikat og dets videre udvikling kan op-
summeres som følger:

- 1994: Politiet i "Hollands Midden" påbegynder et design til certifikat under vejled-
ning af "Stuurgroep Experimenten Volkshuisvesting (SEV)", og med økonomisk
støtte fra Ministeriet for interne anliggender og kongelige anliggender og Justitsmi-
nisteriet.
- 1994 (oktober): Startkonference "Politiekeurmerk" bliver lanceret. 10 projekter
iværksættes straks efterfølgende.
- 1995 (oktober): Forsøget med politiets certifikat PKVW udrulles på foranledning af
SEV og de to ministerier på landsplan som følge af succes med pilotprojekterne.
- 1995-1998: Der indføres en PKVW "service point", etableret på SEV hovedkvarter-
ret i Rotterdam. Fra det øjeblik sker certificeringen igennem et uafhængigt kontrol-
organ (SEV), der samtidig vedligeholder certificeringen.
- 1998: Certifikatet administreres af det Nationale Center for Forebyggelse, et certi-
ficeringsorgan for hollandske sikkerhedsfirmaer. Rigspolitiet regulerer gennemfø-
relsen af denne certificering.
- 1999-2001: Certifikatet PKVW forvaltes af Expertise Center for ejendomsforbry-
delser af det hollandske politiinstitut (NPI).
- 2001-2004: Certifikatet PKVW er placeret under en søsterorganisation til NPI, The
Management Institute PKVW.
- 2005 (Januar): CCV (Center for Forebyggelse af kriminalitet og sikkerhed) overtager
styringen af politiets certifikat, da det blev besluttet, at politiet bør fastsætte
denne forebyggelsesopgave.
- 2008 (Januar): CCV introducerer PKVW - Service Desk hvor både praksis og poli-
tik samarbejder under ét tag.
- 2008 (Januar): Den nye PKVW protokol (certificerings- og inspektionsprocedure)
er blevet godkendt af bestyrelsen for interessenter "Crimi" - oprettet af CCV.

Under processen blev der i opstartsfasen gennemført markedsundersøgelser, hvor 40 organisationer blev besøgt for at præsentere dem for idéen med certifikatet samt at få deres holdninger hertil. Der har med andre ord været fokus på tidlig inddragelse af relevante aktører under processen. Feedback fra de adspurgte interessenter var tilsyneladende god, hvilket menes at være baseret på:

- At det var politiet selv, der tildelte certifikatet, hvilket gav tillid og mening med certificeringen
- At der var formuleret klare krav til certificeringen

På startkonferencen "Politiekeurmerk" i 1994 var alle byggefirmaer, boligselskaber og kommuner i Central Holland inviteret. Der blev uddelt skrifteligt materiale til dem, der var interesseret i at deltage i pilotprojektet.

Sammenfattende kan det siges, at den politiske diskussion ikke har været så vigtig i processen med realisering af certifikatet i Holland. Det vigtige har derimod været det hollandske politis rolle i realiseringen af certifikatet PKVW og udviklingen af processen for certificeringen. Politiet har båret projektet igennem hele vejen, indtil parlamentet i 2004 besluttede, at styringen skulle overgå til Center for Forebyggelse af kriminalitet og sikkerhed som en præventiv opgave.

Kravet om indbrudssikre døre og vinduer (3 minutters krav) er et centralt element i at nedbringe antallet af indbrud og skabe sikre og trygge boligområder.

Endvidere har der i processen været fokus på ikke at fastlægge unødvendige krav til byggerier. Derfor har man fastlagt krav for byggematerialer på det såkaldte "2 stjerne"-niveau.² Samtidig har man dog fx også fastlagt, at med hensyn til vinduesglas, så skal normalt isoleringsglas også opfylde dette niveau.³

I skrivende stund diskuteres det i Holland, hvorvidt der er behov for at skærpe kravene til et "3-stjerne"-niveau. Det skal bl.a. ses med afsæt i, at indbrudstyre i de senere år prøver at komme ind i ejendomme med andre metoder end tidligere, hvor det påkrævede sikkerhedsniveau var lavere, fx bruges der i højere grad elektroniske værktøj til indbrud i dag.

4 PRISUDVIKLING I HOLLAND MED FOKUS PÅ BYGGEMATERIALER

Umiddelbart kan der være en forventning om, at de indførte krav om sikre vinduer og døre i Holland kan have bidraget til, at priserne for disse byggematerialer er steget mere end andre varegrupper og tjenester i samme periode.

---

² Det hollandske testlaboratorium SKG, som har udviklet prøvningsstandarder og metoder med en række skarpe og krævende sikkerhedstests til byggematerialer, især for låse til døre og vinduer, skelner mellem tre niveauer, når indbrudssikkerheden af et givent element vurderes. Niveauerne er kaldt for 1, 2 og 3 stjerne. Ses der fx på låse, så garanterer "2 stjerne", at en lås er indbrudssikker i mindst 3 minutter, mens en lås, som er certificeret med "3 stjerne", er indbrudssikker i mindst 5 minutter.

³ Som det kan forstås ud fra et interview med en ekspert fra en hollandsk vinduesfabrikant, vil det set med branchens øjne give mening som minimum at kræve lamineret glas eller isoleret glas med lamineret rude for alle vinduer på stueplan. Det er dog indtil videre ikke blevet lagt fast i loven (Bouwbesluit).

Nedenfor gennemføres en statistisk analyse af spørgsmålet, om indførelsen af regulativet om nye byggestandarder har medført højere priser på byggematerialer. I analysen ser vi konkret på to delspørgsmål:

- Vi sætter den generelle prisudvikling i Holland i relation til udviklingen i andre EU-lande og Danmark.

Hermed sigter vi mod at rense i videst muligt omfang for udefrakommende indflydelse på prisudviklingen. Fx har udviklingen i Holland været væsentlig anderledes end for de øvrige lande i EU.

- Vi sammenligner efterfølgende prisudviklingen på byggematerialer med den generelle prisudvikling i Holland.

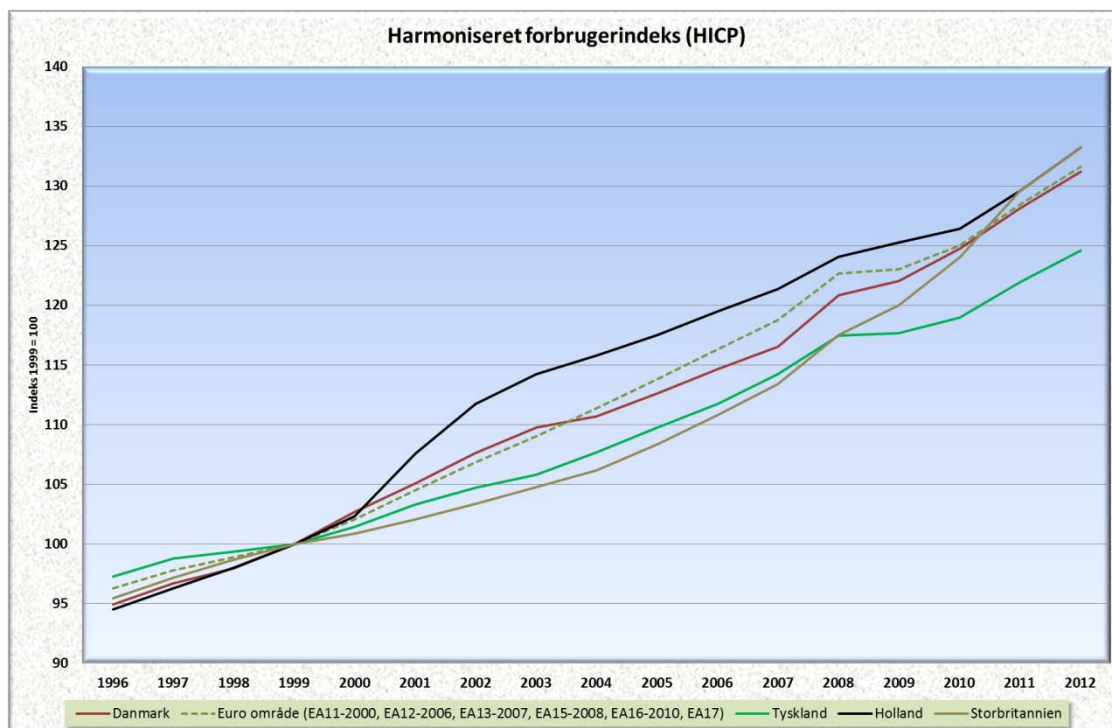
Idet kravene i Holland har været fastsat i byggeloven siden 1999 – og sidenhen er bibeholdt stort set uændret i de følgende opdateringer af lovgivningen på området – er det særligt perioden fra 1999 og de følgende år, der er relevant at se på.

4.1 Generel prisudvikling

Som et første trin ses på den generelle prisudvikling i de respektive lande og områder. Formålet er at danne et fundament for at kunne analysere udviklingen i de enkelte parametre, dvs. prisudvikling på fx byggematerialer. Udviklingen bliver sammenholdt med den generelle prisudvikling i samfundene.

For den generelle prisudvikling tages der udgangspunkt i det harmoniserede forbrugerprisindeks (HICP), dvs. prisudviklingen for en standardiseret varekurv, der beregnes ensartet på tværs af EU-landene.

Figur 1: Generel prisudvikling i Danmark, Holland, Tyskland UK og Euroområdet. Harmoniseret forbrugerindeks med 1999 = 100. Kilde: Eurostat.

Figur 1 viser et indeks over den generelle prisudvikling i Danmark, Tyskland, Storbritannien, Holland og Euroområdet. Det fremgår, at det generelle prisniveau i perioden 1996-2012 er steget med lige over 40 % i Holland. Det er ca. 5 % højere end den gennemsnitlige udvikling af prisniveauet i det samlede Euroområde.

Inflationen i procent for de enkelte år på tværs af landene viser, at inflationen i Holland lå højere end i det øvrige Euroområde i årene 1997-2003. I årene op til den finansielle krise lå inflationsniveauet derimod under det øvrige Euroområde.

Årsagen til den markant højere inflation i Holland i årene omkring 2001 synes at være begrundet i en skatteomlægning fra direkte til indirekte skatter, dvs. en reduktion af indkomstskatter til fordel for højere forbrugsafgifter. Det har fx medført en stigning af momsen. Omlægning gav en højere disponibel indkomst for forbrugerne, men højere priser på vare og tjenester.⁴

4.2 Prisudvikling på byggematerialer

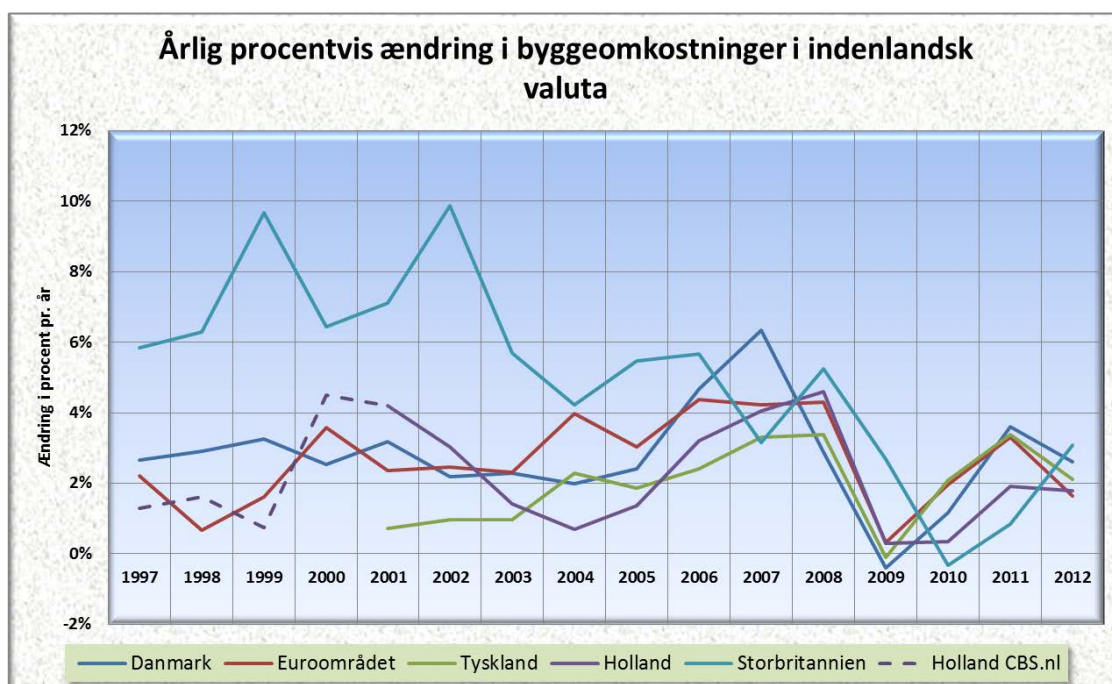
Dernæst ses på materialeudgifterne i forbindelse med nybyggeri af boliger.

Der er fokus på nybyggeri, da de i Holland fastlagte krav for byggematerialer har ændret byggestandarderne for nybyggeri, mens det ikke er tilfældet for eksisterende bygninger.

⁴ OECD (2002): Economic Surveys - Netherlands 2002.

I Eurostat foreligger der data for Holland i perioden 2001-2012. Tal for årene før 2001 findes i det hollandske statistikbureau, CBS. Det skal endvidere bemærkes, at byggeomkostningsindekset indeholder flere elementer, dvs. udgifterne til byggematerialer og arbejdslønninger.

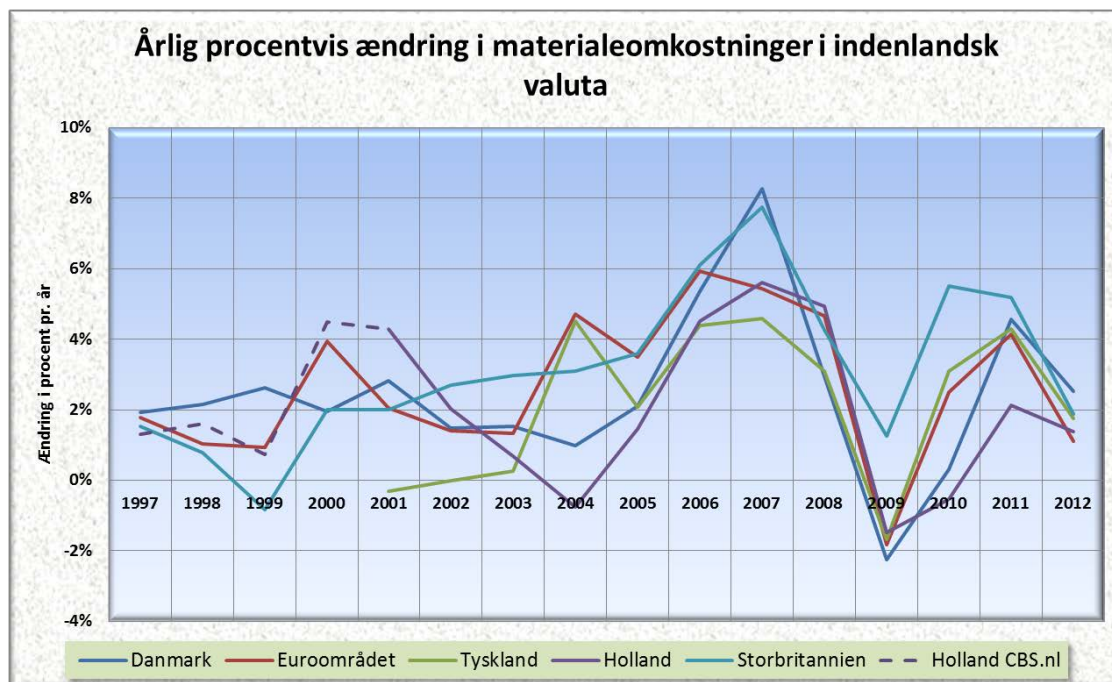
Det er et godt udgangspunkt at medtage et samlet indeks med alle omkostningselementer, idet højere krav også kan føre til mere komplekse arbejdsprocesser etc.

Figur 2: Byggeomkostningernes årlige prisændring i %. Perioden 1997 til 2000 for Holland er taget fra CBS. Kilde: Eurostat, CBS.nl

I Figur 2 er prisstigningen for byggeomkostninger i Danmark, Tyskland, Holland, Storbritannien og det samlede Euroområde vist for årene 1997-2012. Det fremgår, at byggeomkostningerne i Holland steg med 4 procent i 2001, hvilket er mindre end de 5 procent, som var den generelle inflation for Holland det år. De øvrige år mellem 2002 og 2012 har udviklingen været meget lig med de øvrige lande i Euroområdet.

Bygeomkostningsindekset indeholder som beskrevet også udviklingen i lønniveauet. Figur 3 stiller derfor skarpt på udviklingen i omkostningerne til materialer ved nybyggeri, igen på tværs af de ovenfor udvalgte lande.

Figur 3: Årlig prisændring i % af materialeomkostninger ved nybyggeri. Perioden 1997 til 2000 for Holland er taget fra CBS. Kilde: Eurostat, CBS.nl

Sammenlignes udviklingen i omkostningerne til materialer ved nybyggeri i Holland med udviklingen i Euroområdet, så har udviklingen være mindre i perioden 2003-2007.

Det centrale bureau for statistik i Holland (CBS), som indrapporterer deres tal til Eurostat, har i en opgørelse fra 2010 vist vægtingen af de enkelte materialer på byggeomkostningsindekset. Her vægtes døre og vinduer i træ til 12,1 %.⁵

Samlet set kan indførelsen af kravene indenfor byggematerialer derfor ikke siges at have medført signifikant højere byggeomkostninger.

Dette underbygges gennem kontakt til hollandske vinduesvirksomheder, der kan bekræfte, at lovkravene ikke har haft en signifikant indflydelse på produktionsomkostningerne for vinduer. Dette kan hænge sammen med, at normalt isoleringsglas stadig kan anvendes i nybyggerier. Lovgivningen har fokuseret på sikkerhedsniveauet ift. rammer og låse, mens det for glasset er fastlagt, at normalt isoleringsglas også opfylder "2-stjerne"-niveauet.

⁵ Rebasing New Dwellings; Input prices indices building cost, 2005 = 100 to 2010 = 100, CBS

Der har været en stigning i Holland i den generelle prisudvikling i byggematerialer i perioden 2006-2008. Sammenlignes denne udvikling med de øvrige lande i Euroområdet og Danmark, så følger Holland dog den internationale udvikling på området. Stigningen i 2001 kan tilskrives omlægningen af skatterne i Holland fra direkte til indirekte. Inflationen for hele Holland var højere end prisstigningerne på byggematerialer.

5 MARKEDSTILPASNING OG EFFEKTER PÅ SMÅ VIRKSOMHEDER

Som det næste skridt ses på udviklingen i markedet, nærmere bestemt den såkaldte erhvervsdemografi, inden for bygge- og anlægsbranchen. Formålet er at finde ud af, om der som følge af indførelsen af de nye krav til byggematerialer i Holland har været en ændring i forhold til, hvor mange virksomheder der opererer på markedet. Det gøres samtidig i et dynamisk perspektiv, dvs. til- og afgang af virksomheder.

Som parameter herfor ses på andelen af virksomheder indenfor branchen, som starter op og dem som lukker ned i forhold til alle virksomheder i branchen i et konkret år. For at kunne se en mulig effekt ses på udviklingen af andelen over en årrække.

”Virksomhedsomsætning” er betegnelsen for andelen af virksomheder, der enten lukker eller åbner i løbet af et år i forhold til det samlede antal virksomheder i branchen.

I datamaterialet har det efterfølgende været nødvendigt at sortere landene, som tidligere har været med til at danne grundlag for den komparative analysedel. Vi har således defineret en ”storgruppe”, som omfatter Finland, Luxembourg, Italien, Holland, Portugal, Spanien, Sverige og Storbritannien. Årsagen til det ændrede udvalg af lande er, at de nødvendige data i fuldt omfang kun foreligger for disse udvalgte lande og i den relevante periode 1999-2007. Perioden 1999-2007 dækker overgangsperioden.

Der ses først på udviklingen i alle brancher samlet og dernæst stilles skarpt på udviklingen i byggesektoren.

Figur 4: Virksomhedsomsætning for alle brancher (summen af nyetablerede og lukkede firmaer sat i forhold til antallet af firmaer i markedet) i 1999-2007. Kilde: Eurostat

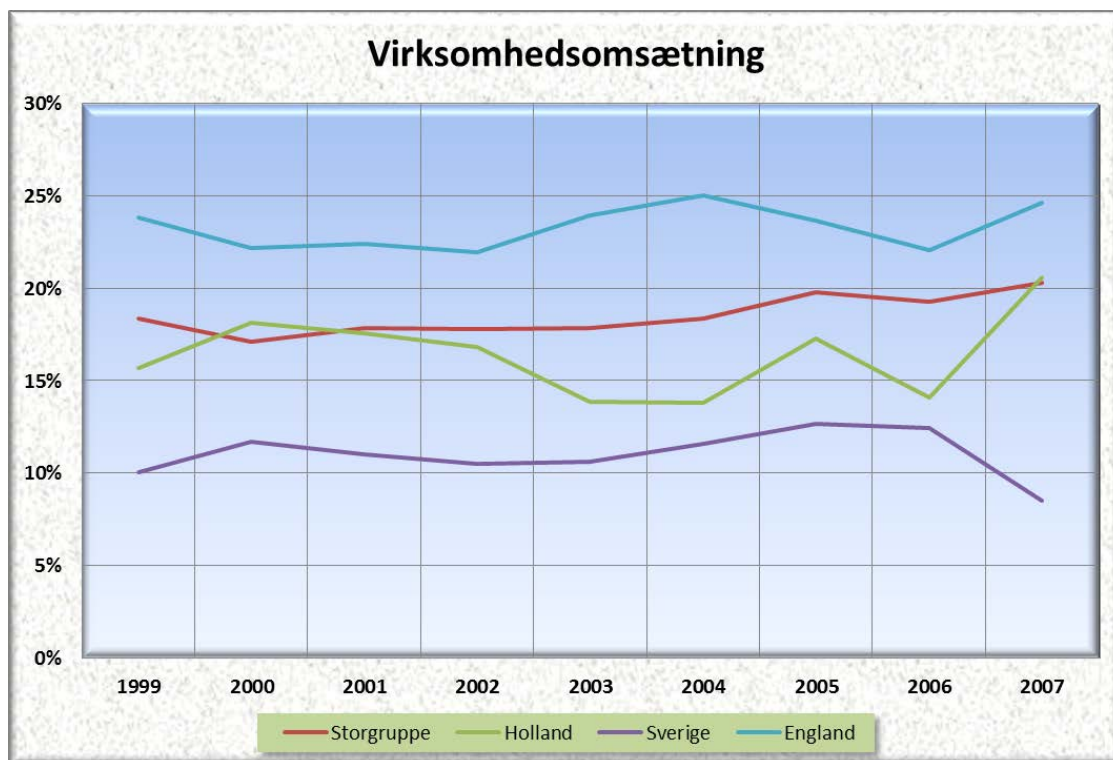
Udviklingen i andelen af nyetablerede og lukkede firmaer i Holland følger udviklingen i de øvrige lande i storgruppen. Denne andel ligger relativt stabilt inden for samtlige brancher henover hele perioden.

Da virksomhedsomsætningen beregnes ved at lægge tilgangen og afgang af virksomheder sammen, er det supplerende undersøgt, om der skulle være et skifte i forholdet mellem afgang og tilgang. Resultatet fremgår af Figur 5.

Figur 5: Virksomhedsomsætning balance, defineret som andelen af nyetablerede fratrukket andelen af lukkede virksomheder. Kilde: Eurostat

Ses der bort fra en meget høj tilgang af nye virksomheder i slutningen af perioden i Holland i 2006 og 2007, er der generelt en stabil positiv udvikling i samtlige undersøgte lande. I bygge- og anlægsbranchen ses samme stabile udvikling i virksomhedsomsætningen. Tilgangen af virksomheder skal specielt findes i fremstillingserhvervene og i bygge og anlæg, hvilket formentlig hænger sammen med den økonomiske højkonjunktur.

Figur 6: Virksomhedsomsætning for bygningsbranchen (summen af nyetablerede og lukkede firmaer sat i forhold til antallet af firmaer i markedet) i 1999-2007. Kilde: Eurostat.

Ses på balancen, dvs. relationen mellem nyetablerede og lukkede virksomheder, fremkommer det, at der er en relativ stor vækst i virksomheder i byggebranchen sammenlignet med den generelle udvikling indenfor alle sektorer.

Figur 7: Virksomhedsomsætning balance i byggebranchen, defineret som andelen af nyetablere- de fratrukket andelen af lukkede virksomheder. Kilde: Eurostat.

I perioden 1999-2005 lå balancen i Holland mellem 0,5 – 2 % for samtlige brancher. Bygge og anlæg ligger fortrinsvis mellem 4 – 6 % med enkelte undtagelser. Det vil si- ge, at der relativt set har været en større vækst i byggebranchen målt i antal virksom- heder sammenlignet med de andre brancher. Ses det i forhold til de øvrige lande, har der været en højere tilgang af virksomheder i Holland efter indførelsen af regulativet (som det fremgår af Figur 7, ligger kurven for Holland kun kortvarigt i 2003 og 2004 under de øvrige lande, som der sammenlignes med i analysen).

Det kan på ovennævnte baggrund konstateres, at udviklingen i erhvervsdemografien indenfor bygge- og anlægsbranchen ikke tyder på, at have været signifikant påvirket af indførelsen af kravene til byggematerialer i Holland. Bygge- og anlægsbranchen i Holland har tværtimod oplevet en større fremgang end de øvrige lande, som der blev sammenlignet med. Det skal dog tages med det forbehold, at det ikke har været mu- ligt at finde data fra før 1999.

6 BILAG

Tabel 1: Inflationsrater 1997-2013

Inflationsrate i %	97	98	99	00	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12	13
Euroområdet	1,6	1,1	1,1	2,1	2,3	2,2	2,1	2,1	2,2	2,2	2,1	3,3	0,3	1,6	2,7	2,5	1,4
Danmark	2,0	1,3	2,1	2,7	2,3	2,4	2,0	0,9	1,7	1,9	1,7	3,6	1,1	2,2	2,7	2,4	0,5
Tyskland	1,5	0,6	0,6	1,4	1,9	1,4	1,0	1,8	1,9	1,8	2,3	2,8	0,2	1,2	2,5	2,1	1,6
Holland	1,9	1,8	2,0	2,3	5,1	3,9	2,2	1,4	1,5	1,7	1,6	2,2	1,0	0,9	2,5	2,8	2,6
Storbritannien	1,8	1,6	1,3	0,8	1,2	1,3	1,4	1,3	2,1	2,3	2,3	3,6	2,2	3,3	4,5	2,8	2,6

7 LITTERATUR

Bouwbesluit online 2012 (Hollandsk ring): <http://vrom.bouwbesluit.com/>

Centrum voor kriminaliteitspreventie en veiligheid (CVV) (2012): Vijftien jaar politiekeurmerk veilig wonen.

Eurostat: Statistics Database
(http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/statistics/search_database)

Grontmij Nederland: Interview og korrespondance med Menno Gijrath, Konsulent for bygnings- og energiteknik.

Interviews med hollandske producenter indenfor vinduesbranchen.

OECD (2002): Economic Surveys - Netherlands 2002.

Centraal Bureau voor de Statistiek - Division of Economic and business statistics and national accounts Sector of Business statistics: REBASING NEW DWELLINGS; INPUT PRICE INDICES BUILDING COSTS, 2005 = 100 TO 2010 = 100